

مقاله پژوهشی: الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی

ارتش جمهوری اسلامی ایران

[۲۰,۱۰۰,۱,۲۰۰۸۴۸۹۷,۱۴۰۰,۱۹,۸۵,۱,۶](#)

محمد رضا قرایی آشتیانی^۱، سعید نادری^۲

پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۵/۰۲

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۴/۰۲

چکیده

یکی از مهم‌ترین وظایف و مأموریت سامانه‌های اطلاعاتی به‌ویژه سامانه‌های اطلاعاتی آجا تهیه و تأمین اطلاعات راهبردی جهت تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی در سطوح عالی ارتش ج.ا.ایران است. این وظیفه مهم، به‌وسیله طراحی و پیاده‌سازی یک نظام منسجم اطلاعاتی متشکل از بخش‌ها و فرآیندهای مختلف و به‌کارگیری عوامل، ابزار و تجهیزات مختلف اطلاعاتی صورت می‌گیرد که پیاده‌سازی چنین نظامی در سامانه‌های اطلاعاتی آجا مستلزم الزامات و عوامل مختلفی است. هدف اصلی این تحقیق بررسی الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی در سامانه اطلاعاتی آجا می‌باشد. این تحقیق از نوع کاربردی- توسعه‌ای، روش تحقیق توصیفی- تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات به دو روش کتابخانه‌ای و استفاده از ابزار فیش‌برداری و روش میدانی با استفاده از ابزار مصاحبه و پرسشنامه می‌باشد. با توجه به تخصصی بودن موضوع، جامعه آماری از بین خبرگان و صاحب‌نظران اطلاعاتی دارای سابقه خدمت در مشاغل راهبردی و جایگاه سرتیپی به بالا به تعداد ۶۰ نفر تعیین گردید. حجم نمونه به‌صورت هدفمند از بین خبرگان اطلاعاتی نظامی با ویژگی‌های اشاره‌شده تعیین و با توجه به محدود بودن حجم جامعه نمونه و انطباق آن بر جامعه آماری، به‌صورت تمام شمار در نظر گرفته شد. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها، ابتدا با فیش‌برداری از مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه با خبرگان و صاحب‌نظران اطلاعاتی، عوامل مؤثر در عملکرد نظام اطلاعات راهبردی آجا تعیین و مجدداً از هم‌پوشانی اسناد و مدارک، مصاحبه‌ها و ادبیات تحقیق، الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا احصاء گردید سپس از طریق پرسش‌نامه بین جامعه آماری توزیع و نتیجه از طریق سطح معناداری با ضریب اطمینان ۹۵ درصد و خطای ۵ درصد مورد تأیید قرار گرفت. نتایج حاصله از این تحقیق نشان می‌دهد که ۱۸ عامل و مؤلفه عمده و اساسی در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا مؤثر هستند که از بین الزامات احصاء شده، نیروی انسانی کمی و کیفی، منابع مالی و اعتبارات مکفی، ساختار و سازمان متناسب، فناوری‌های به‌روز، تجهیزات و ابزارهای فنی به‌روز جمع‌آوری، آموزش به‌روز اطلاعاتی متناسب با شرایط و تحولات حال و آینده، بیشترین تأثیر و ضرورت را در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا دارند.

^۱ استاد علوم دفاعی راهبردی دانشگاه عالی دفاع ملی

^۲ دانش‌آموخته دکتری مدیریت راهبردی نظامی دانشگاه عالی دفاع ملی (نویسنده مسئول) Naderi_S@yahoo.com

واژگان کلیدی: الزامات، پیاده‌سازی، نظام، اطلاعات، اطلاعات راهبردی، نظام اطلاعات راهبردی آجا

مقدمه

«ندانستن اینکه دشمن چه در سر دارد و چه می‌خواهد بکند غفلتی است که ممکن است ما را از امکان برخورد و امکان دفاع محروم کند.» (بیانات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در دیدار مورخه ۶ آبان ۱۳۹۷ مسئولان سازمان پدافند غیرعامل)

نقش اطلاعات در تصمیم‌گیری متناسب باسابقه این موضوع در مباحث نظامی قدمتی چند هزارساله دارد. ارتباط میان اطلاعات و فرماندهی در حوزه‌های نبرد دست‌کم از سون‌تزو در پانصد سال قبل از میلاد مسیح تاکنون در ادبیات جنگ و استراتژی به ثبت رسیده است اما اطلاعات راهبردی و تصمیم‌گیری در حوزه‌های امنیت ملی قدمتی در حدود ۴ الی ۵ دهه دارد. اهمیت و ضرورت این موضوع اکنون در محافل راهبردی دنیا امری روشن و جدی است. (کلهر، ۱۳۸۴: ۲۵۷)

اطلاعات راهبردی شامل موضوعات کلان بوده و در بُعد دفاعی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. خلأ چنین اطلاعاتی یا متناسب نبودن آن با اوضاع متحول محیط، می‌تواند ضربات جبران‌ناپذیری بر یک کشور وارد ساخته و آن کشور را از دستیابی به اهداف یا استفاده بهینه از منابع و فرصت‌های موجود بازدارد. در واقع اطلاعات راهبردی، اطلاعاتی است که محیط ملی و بین‌المللی دیگر کشورها را به ما می‌شناساند. بحث محیط ملی، شامل ارزیابی و تجزیه و تحلیل کلی کشور هدف در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، علمی، فناوری، جغرافیایی و نظامی به منظور شناخت نقاط قوت، نقاط ضعف، محدودیت منابع و فشارها و تهدیدات داخلی و خارجی و نهایتاً درک واقعیات مربوط به کشور مورد مطالعه می‌باشد. از آنجاکه جنگ‌های نوین تنها مبارزه بین ارتش‌های دو طرف نبوده و هریک از طرفین از تمام عوامل طبیعی، انسانی، اقتصادی، سیاسی و نظامی خود که ممکن است برای از بین بردن طرف مقابل به کار برده شود، استفاده خواهند کرد، لذا ضروری است که شناخت کاملی از او به دست آمده و به ظرفیت و قدرت ملی، به ویژه ظرفیت و قدرت نظامی وی پی برد. تا بتوان برای مقابله با تهدیدات و جلوگیری از بروز جنگ، نقشه‌های دفاعی خود را با قبول کمترین میزان تخریب و آسیب‌پذیری طراحی نموده و از خود دفاع کنیم. (مرادیان، ۱۳۸۵: ۶)

انجام این مهم (تهیه و تأمین اطلاعات راهبردی) یکی از وظایف و مأموریت‌های مهم و اصلی سازمان‌های اطلاعاتی در سطوح کلان و عالی است که این سازمان‌ها برای دستیابی به آن می‌بایست با طراحی، پیاده‌سازی و بهره‌گیری از یک نظام و یا سامانه کارا و اثربخش اطلاعاتی، نیازمندی‌های اطلاعاتی مورد نیاز در سطوح کلان و راهبردی را جهت تصمیم‌گیری و انجام اقدامات مناسب تأمین نمایند. پیاده‌سازی نظام یا سیستم‌ها

در سازمان‌ها از جمله پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی در سامانه اطلاعاتی آجا نیازمند یک سری الزامات و ضروریات می‌باشد تا بتواند ضمن عملیاتی شدن، کارایی، اثربخشی و عملکرد مناسب و قابل قبولی داشته و مأموریت و وظیفه اصلی خود که تهیه و تأمین اطلاعات راهبردی موردنیاز جهت مراکز تصمیم‌گیری سطوح عالی و کلان آجا است را به نحو مطلوب اجرا نماید.

بر اساس موارد ذکرشده فوق و نظر به اهمیت و نقش نظام اطلاعات راهبردی در سامانه اطلاعاتی آجا و ضرورت پیاده‌سازی چنین نظامی جهت تأمین اطلاعات صحیح، دقیق و به‌موقع جهت اتخاذ تدابیر و تصمیمات راهبردی در سطح کلان آجا و مراکز تصمیم‌گیری و طرح‌ریزی‌های راهبردی عملیاتی و نیز اینکه تاکنون یک تحقیق و پژوهش علمی در خصوص بررسی الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا صورت نگرفته است، محقق را بر آن داشته تا با انجام این تحقیق علمی و استفاده از نقطه نظرات صاحب‌نظران و خبرگان حوزه اطلاعاتی، به بررسی عوامل و الزامات مؤثر در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی در آجا بپردازد. لذا هدف اصلی این تحقیق احصاء الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی می‌باشد بنابراین سؤال اصلی عبارت است از: الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا کدام‌اند؟ ضمناً با توجه به هدف تحقیق، در این پژوهش محقق از تدوین فرضیه و محدود نمودن تحقیق در حیطه آن، خودداری نموده و در ادامه، روند تحقیق به‌صورت مسئله محور و بر اساس سؤال و هدف پژوهش دنبال شده است. در خصوص اهمیت این تحقیق باید گفت: می‌تواند به توسعه دانش نظری در زمینه نظام اطلاعات راهبردی آجا و نیروهای مسلح کمک شایانی نموده و نتایج حاصل از این تحقیق کمک شایانی به سهولت در برنامه‌ریزی پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی کارا و اثربخش در سامانه اطلاعاتی آجا جهت تأمین اطلاعات راهبردی موردنیاز سلسله‌مراتب، مراکز تصمیم‌گیری و طراحان عملیاتی سطوح عالی آجا می‌نماید. در صورت انجام نشدن چنین تحقیقاتی، با توجه به سرعت تحولات و تغییراتی که در دهه‌ها و سال‌های اخیر در سازمان‌های اطلاعاتی سایر کشورها اتفاق افتاده، عدم توجه به الزامات و ضرورت‌های پیاده‌سازی نظام اطلاعاتی به‌ویژه نظام اطلاعات راهبردی باعث می‌گردد که دستیابی و تأمین اطلاعات راهبردی صحیح و به‌موقع جهت مراکز و سطوح عالی تصمیم‌گیری آجا مشکل و به‌سختی صورت گرفته لذا احتمال غافلگیری راهبردی و عدم تأمین به‌موقع و صحیح اطلاعات به دلیل رضایت از وضع موجود و پایبندی به روش‌ها و نظام‌های سنتی متصور خواهد بود.

مبانی نظری

— پیشینه تحقیق:

با بررسی‌های به‌عمل‌آمده و مطالعه منابع موجود در داخل، پروژه، رساله، مقاله و تحقیق علمی مستقل مرتبط با این تحقیق تحت عنوان «عوامل مؤثر در نظام اطلاعات راهبردی آجا» مشاهده نگردید؛ اما از جمله تحقیقات و مطالعات انجام‌شده مرتبط با برخی از موضوعات این تحقیق که در روند پژوهش مورد استفاده قرار خواهند گرفت، عبارت‌اند از:

گروه محیط‌شناسی و تهدیدشناسی مرکز مطالعات آجا در سال ۱۳۹۶ پروژه تحقیقاتی تحت عنوان «ارتقاء آمادگی‌های اطلاعاتی آجا» با سؤال «مؤلفه‌های تأثیرگذار در ارتقاء سامانه‌های اطلاعاتی آجا کدام‌اند؟» را اجرا که نموده که طبق نتیجه این تحقیق، عوامل تأثیرگذار در سامانه‌های اطلاعاتی آجا مشتمل بر ۵ بعد منابع و اعتبارات، زیرساخت‌ها، تجهیزات و فناوری، آموزش و ساختار و سازمان، می‌باشد که حاصل پژوهش انجام‌شده با بهره‌گیری از تجربیات متخصصین اطلاعاتی آجا و نیروهای تابعه منتج به ارائه ۲۲ راهبرد که برای منابع و اعتبارات ۱ راهبرد، برای تجهیزات و فناوری و زیرساخت‌ها ۹ راهبرد، برای آموزش ۶ راهبرد و برای ساختار و سازمان ۶ راهبرد برای ارتقاء سامانه‌های اطلاعاتی آجا و نیروهای تابعه تدوین گردیده است.

مرتضی واحدی و علی‌اصغر زارعی در سال ۱۳۹۴ در دانشگاه امام باقر (ع) در مقاله‌ای علمی با عنوان «اطلاعات نظامی در عصر جهانی‌شدن» به بررسی جهانی‌شدن و تأثیر آن بر اطلاعات نظامی پرداخته که نتیجه آن عبارت است از: در عصر جهانی‌شدن که رقابت‌ها در زمینه‌های مختلف به‌ویژه اطلاعاتی افزایش‌یافته است، تنها سازمان‌های اطلاعاتی نظامی‌ای می‌توانند در رقابت قرار گیرند که در تمرکز قدرت اطلاعاتی و استقرار سامانه‌ها، بازنگری و تحول ایجاد نمایند و امکان پیاده‌سازی طرح‌های از پیش تعریف‌شده را داشته باشند و مفاهیم و سامانه‌های جدید را بازشناسایی نمایند و در این راستا می‌بایست نسبت به خدمت گرفتن کارکنان کیفی در جهت آمادگی در جمع‌آوری، پردازش، ترکیب و تلفیق و درنهایت تحلیل اطلاعات اقدام نمایند. کارکنان می‌بایست واقعیت موجود را درک و بر اساس آن و اهداف سازمان حرکت نمایند. از این‌رو برای بالا بردن توان سازمان‌های اطلاعاتی نظامی در عصر جهانی‌شدن ضرورت دارد که نسبت به جذب اندیشمندان و متخصصین حوزه‌های مختلف علوم به‌ویژه امور فنی و جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اقدام گردد و در زمینه تحقیق و توسعه، سرمایه‌گذاری‌های لازم صورت پذیرد و در مورد همکاری اطلاعاتی و توسعه فناوری‌های نوین به‌ویژه سامانه‌های جمع‌آوری و کیفی نمودن آموزش، طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی شود.

سعید نادری در سال ۱۳۹۹ در دانشگاه عالی دفاع ملی در رساله دکتری خود تحت عنوان «طراحی نظام اطلاعات راهبردی آجا متناسب با جنگ‌های آینده» به بررسی الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا پرداخته که در مجموع ۱۸ الزام در ۵ دسته کلی را برای پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا برشماری کرده که مقاله حاضر برگرفته از این رساله می‌باشد.

مهدی صدقی در سال ۱۳۹۵ در یک مقاله تحت عنوان «شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر سازمانی بر پیاده‌سازی سیستم مدیریت امنیت اطلاعات در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی»، به بررسی الزامات پیاده‌سازی سیستم مدیریت امنیت اطلاعات پرداخته که بر اساس نتیجه آن برای پیاده‌سازی سیستم مذکور در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ۷ عامل و الزام شامل: فرهنگ‌سازمانی، قوانین و مقررات، نیروی انسانی متخصص، ساختار و سازمان، آموزش سازمانی، زیرساخت‌ها و فناوری ضروری می‌باشد.

علی اصغر بیک و همکاران در سال ۱۳۹۸ در دانشگاه عالی دفاع ملی در مقاله‌ای تحت عنوان «تبیین علل و عوامل کندی پیشرفت یا توقف پروژه‌های صنعتی و عمرانی نیروهای مسلح» به بررسی الزامات پیاده‌سازی پروژه‌ها پرداخته که بر اساس نتایج حاصله از تحقیق، برای پیاده‌سازی پروژه‌ها، نظام و یا هر سیستمی در سازمان‌ها ۴ عامل و مؤلفه الزامی است که عبارت‌اند از: الزامات دانشی، الزامات ساختاری، الزامات منابع (انسانی و مالی) و الزامات قوانین و مقررات.

نازیلا عاکفیان و محمدمهدی رشیدی در سال ۱۳۹۶ در مقاله‌ای تحت عنوان «نظام مطلوب مدیریت استعداد در سازمان‌ها، زیرسیستم‌ها و الزامات پیاده‌سازی» ضمن ارائه نظام مطلوب برای مدیریت استعدادها و زیرسیستم‌های آن، به بررسی الزامات پیاده‌سازی چنین نظامی در سازمان‌ها پرداخته که در پایان ۷ الزام شامل: تلاش برای توجیه مدیران در همه سطوح و آمادگی و انعطاف در سازمان؛ حمایت قانونی و سازمانی از نظام جدید؛ تأمین بودجه و اعتبارات لازم؛ تأمین نیروی انسانی لازم و ایجاد مدیریت نیروی انسانی؛ تأمین نیازمندی‌های آموزشی، تخصصی و پرورشی نیروی انسانی؛ استفاده از تجارب موفق سایر سازمان‌ها؛ پیش-بینی زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری را برای پیاده‌سازی نظام مدیریت مطلوب استعداد در سازمان و زیرسیستم‌های آن برشماری کرده است.

محمدباقر رستمی در سال ۱۳۹۷ در دانشگاه عالی دفاع ملی در مقاله‌ای تحت عنوان «ارائه چارچوبی برای الزامات کلیدی پیاده‌سازی موفق نقشه جامع علمی کشور» به بررسی الزامات پیاده‌سازی پروژه‌ها، نظام‌ها، طرح‌های کلان پرداخته که بر اساس نتایج حاصله از تحقیق، برای پیاده‌سازی پروژه‌ها، نظام‌ها و یا هر طرح جدیدی در سازمان‌ها ۶ عامل و مؤلفه الزامی شامل: فرهنگ‌سازی و گفتمان‌سازی، تخصیص بودجه و

اعتبارات و تأمین منابع، تربیت و تقویت مهارت نیروهای اجرایی، تغییر و بازنگری در ساختارها، تغییر و بازنگری در مأموریت سازمان، اصلاح و تصویب قوانین و مقررات را برشماری کرده است.

– مفهوم شناسی:

الزامات: لازم گردانیدن و واجب نمودن استفاده از کلیه امکانات در چهارچوب قوانین و مقررات و اسناد بالادستی برای اجرا و عملی نمودن یک پروژه، یک راهکار، حل یک مشکل یا بحران را الزامات انجام یک کار گویند. همچنین محققین در تعریفی دیگر الزامات را این گونه تعریف نموده‌اند: الزامات مجموعه پابدها و نبایدهایی است که در نیروهای مسلح به‌طور دقیق و به‌جا و به‌موقع باید بکار برده شوند تا تدابیر و فرامین ابلاغی از سوی رده یا رده‌های بالایی سازمان با حفظ حقوق کارکنان برای رسیدن به هدف و نتیجه مطلوب عملی گردد. (بیک و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۰)

پایه‌سازی: عملیاتی و اجرایی نمودن یک سیستم یا نظام و یا پروژه در یک سازمان جهت دستیابی به اهداف و اجرای مأموریت. (محقق ساخته)

نظام: نظام مجموعه‌ای از اجزاء به‌هم پیوسته می‌باشد که با یکدیگر در جهت نیل به اهداف مشترک در ارتباط و تعامل می‌باشند. (شیخ، ۱۳۹۶: ۱۵) نظام یا سامانه مجموعه‌ای از تجهیزات (سخت‌افزار و نرم‌افزار)، رویه‌ها، کارکنان، مهارت‌ها، فنون یکپارچه و مؤثر در انجام یا پشتیبانی از یک نقش عملیاتی و برای انجام هدفی معین می‌باشد. (بختیاری، ۱۳۹۶: ۳۵)

اطلاعات: معلوماتی است که با جمع‌آوری، ارزیابی و تفسیر کلیه اخبار موجود مربوط به یک دشمن واقعی یا احتمالی و یا منطقه عملیات به دست می‌آید. به بیانی دیگر، اطلاعات نظامی اخباری است که صحت و سقم، مثبت یا منفی بودن و یا نامربوط بودن آن پس از یک سلسله اعمال که پرورش اخبار نامیده می‌شود، مشخص شده و به‌صورت قابل استفاده درآمده باشد؛ که شامل سه قسمت است: اطلاعات راهبردی، اطلاعات عملیاتی و اطلاعات تاکتیکی. (یوسفی، ۱۳۹۵: ۳۸)

اطلاعات راهبردی (استراتژیکی): معلوماتی است از امکانات و آسیب‌پذیری‌های ملت‌های خارجی که برای طرح‌ریزی و اجرای پدافند ملی متناسب در زمان صلح مورداحتیاج طراحان ملی بوده و اساس یک عملیات نظامی را برای پیش‌بینی در زمان جنگ تشکیل می‌دهد. (رستمی، ۱۳۸۶: ۹۳)

آجا: به مجموعه فرماندهی کل، ستاد مشترک، نیروهای زمینی، هوایی، دریایی و نیروی پدافند هوایی و سازمان‌های وابسته به آن‌ها اطلاق می‌شود. (ریوندی، ۱۳۹۸: ۱۴)

نظام اطلاعات راهبردی آجا: نظام اطلاعات راهبردی آجا یک الگوی سیستمی مشتمل بر درونداد (ورودی)، فرآیندها، برونداد (خروجی)، بازخورد، ارزیابی و نظارت بوده که با به‌کارگیری ظرفیت‌ها و توانمندی‌های اطلاعاتی در سطح آجا، اطلاعات مربوط به ملت‌ها و دولت‌های خارجی در حوزه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، علمی، فناوری و به‌ویژه نظامی را در زمان صلح جهت سیاست‌گذاری‌های دفاعی و طرح‌ریزی پدافند ملی و در زمان درگیری و جنگ جهت مقابله و اقدامات عملیاتی فراهم می‌نماید. (نادری، ۱۳۹۹: ۲۵)

تعاریف عملیاتی

الزامات پیاده‌سازی: مجموعه‌ای از نیازمندی‌ها، سازوکارها، قوانین و دستورالعمل‌ها، ابزار و تجهیزات و ... است که جهت عملیاتی نمودن و فعالیت کارا و اثربخش نظام اطلاعات راهبردی آجا ضروری دارد.

نظام اطلاعات راهبردی: در این تحقیق منظور از نظام اطلاعات راهبردی یک الگوی سیستمی است که طی آن دروندادها طی انجام فرآیندهای اطلاعاتی (جمع‌آوری، بررسی، تجزیه و تحلیل، نظارت و ارزیابی) به برونداد (اطلاعات و محصولات اطلاعاتی راهبردی) که موردنیاز فرماندهان و تصمیم‌گیران سطح کلان آجا می‌باشد تبدیل گردد.

مبانی نظری

نظام و نظام اطلاعات راهبردی

الف) نظام:

نظام یا سیستم مجموعه‌ای از عناصر تعامل‌کننده و یا موضوع‌هایی با روابط معین است که در بین آن‌ها هرگونه تغییر در این روابط یا اجزاء، اجزای دیگر و روابط بینابین و در نتیجه کل هدف و غایت سیستم را تغییر خواهد داد. هر سیستم اصولی خواهد داشت که حدود فعالیت آن را تبیین می‌نماید. ممکن است یک سیستم، خود از سیستم‌های فرعی تشکیل شده و یا اینکه خود جزئی از یک سیستم بزرگ‌تر باشد. (ثروتی، ۱۳۸۹: ۱۱۲)

عناصر اصلی تشکیل‌دهنده یک نظام

هر نظامی اعم از اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، آموزشی، نظامی، فرهنگی و ... از چهارعنصر اصلی به شرح ذیل تشکیل شده است:

۱. دروندادها: یعنی آنچه به‌نظام یا سیستم وارد می‌شود.
۲. فرآیند: یعنی مجموعه فعل و انفعالاتی که روی دروندادها انجام می‌گیرد.
۳. برونداد: همان نتیجه یا محصول نظام است.

۴. بازخورد: قسمتی از برونداد است که مجدداً جذب سیستم می‌شود. از بین عناصر چهارگانه نظام، عنصر شماره چهار از اهمیت زیادی برخوردار است چون باعث ثبات و ماندگاری نظام می‌گردد. (بختیاری، ۱۳۹۶: ۳۹)

ب) نظام اطلاعات راهبردی:

نظام اطلاعات راهبردی یک مدل و الگوی سیستمی مشتمل بر درونداد، فرآیند، برونداد و سیستم بازخورد جهت تهیه و تأمین اطلاعات راهبردی موردنیاز سطوح کلان و عالی تصمیم‌گیری دفاعی و نظامی و سیاستمداران و سیاست‌گذاران سطح ملی است که در حوزه و بعد نظامی این نظام متشکل از درونداد (ورودی) که شامل اخبار، گزارش‌ها و اطلاعات راهبردی مرتبط با سایر ملل و کشورهای خارجی در حوزه‌های دفاعی و نظامی؛ فرآیند که همان مدار یا چرخه اطلاعات و شامل فرآیندهای طرح‌ریزی و هدایت عملیات اطلاعاتی، جمع‌آوری با استفاده از عوامل و توانمندی‌های اطلاعاتی از منابع آشکار و پنهان و ... تجزیه و تحلیل و پردازش اطلاعات و درنهایت انتشار اطلاعات؛ برونداد شامل: اطلاعات راهبردی، گزارش‌های اطلاعاتی راهبردی، برآوردهای اطلاعات راهبردی سایر کشورها، برآوردهای تهدیدات و ... و درنهایت سامانه بازخورد و کنترل و ارزیابی به منظور اصلاح ضعف‌ها و اشکالات نظام یادشده می‌باشد که کارکرد و پیامدهای این نظام، تسهیل فرآیند تصمیم‌گیری در سطوح کلان آجا، کاهش غافلگیری‌های راهبردی در شرایط تهدید و جنگ‌های احتمالی آینده، تأمین نیازمندی‌های اطلاعات راهبردی سطوح و مراکز تصمیم‌گیری عالی آجا، برآورد صحیح روندها و تهدیدات علیه ج.ا.ایران، آینده-نگری و پیش‌بینی تهدیدات می‌باشد. (نادری، ۱۳۹۹: ۳۷)

الزامات پیاده‌سازی نظام

فرهنگ سازمانی: معمولاً هر سازمانی بنا به شرایط، اهداف، مأموریت و ویژگی‌های کارکنان و مدیریت دارای فرهنگ سازمانی خاص خود می‌باشد. فرهنگ سازمانی یک متغیر محیطی است که به میزان متفاوت بر تمام اعضای سازمان اثر می‌گذارد و از این رو درک درست از این ساختار برای اداره سازمان و کار مؤثر حائز اهمیت است. اعضای سازمان، برای حل مسائل مربوط به انطباق بیرونی و یکپارچگی درونی (بهترین روش برای هماهنگی و تقویت فرآیندهای درون یک سازمان) به‌عنوان بهترین شیوه جهت حل مسائل، فرهنگ مکتوب و حتی غیر مکتوب سازمان خود را به اعضای جدید آموزش می‌دهند. از این رو، با تغییر و پیاده‌سازی در سیستم و نظام جاری سازمان، لازم است فرهنگ سازمانی نیز به تبع آن دچار تغییر گردد و فرهنگ سازمانی متناسب با نظام و سیستم جدید در سازمان جاری و به‌کل سازمان تسری یابد تا نظام جدید بتواند به اهداف پیش‌بینی‌شده خود دست یابد. (صدقی، ۱۳۹۵: ۷) برای پیاده‌سازی هر نظامی در سازمان

بایستی ابتدا به مقوله فرهنگ‌سازمانی توجه ویژه نمود. قبل از پیاده‌سازی هر نظامی در هر سازمان باید در کارکنان فرهنگ لازم برای پذیرش آن تغییر را ایجاد نمود. فرهنگ‌سازمانی شمشیری است دو لبه؛ از یک سو بستری است که دستیابی به اهداف سازمان را تسهیل می‌کند و از سوی دیگر می‌تواند سدی در برابر اعمال تغییرات در سازمان باشد. (ایجابی و تقوی‌فرهی، ۱۳۹۴: ۱۱)

ساختار سازمان: ساختار سازمانی، چارچوبی است که مدیران برای تقسیم و هماهنگی فعالیت‌های اعضای سازمانی آن را ایجاد می‌کنند. ساختار سازمانی سازمان‌های مختلف باهم متفاوت‌اند زیرا شرایط محیطی و راهبردها و اهدافی که سازمان‌ها دنبال می‌کنند باهم تفاوت دارند. ساختار سازمانی الگوهای تعیین‌شده برای روابط میان اعضای یک سازمان است و نظامی رسمی است زیرا مدیران عالی به‌طور رسمی آن را پدید می‌آورند. برای پیاده‌سازی سیستم و یا نظام جدید در یک سازمان بایستی ساختار و سازمان متناسب با اهداف، شرایط و ویژگی‌های نظام جدید طراحی و تغییرات لازم در ساختار و سازمان قبلی ایجاد گردد تا نظام جدید بتواند در سازمان عملیاتی گردد. (صدقی، ۱۳۹۵: ۱۱)

قوانین و مقررات: یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در ایجاد تغییر و تحول در سازمان‌ها، قوانین و مقررات حاکم بر کشور و سازمان‌ها در حوزه‌های مختلف است لذا برای پیاده‌سازی نظام یا سیستم جدید و ایجاد تحول در سازمان، بایستی بستر قانونی آن فراهم گردد در غیر این صورت امکان پیاده‌سازی آن میسر نمی‌باشد و به دلیل عدم برخورداری از حمایت و پشتیبانی‌های قانونی محکوم به شکست و نابودی خواهد بود. (بیک و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۴)

نیروی انسانی متخصص و آموزش‌های سازمانی: نیروی انسانی در هر نظام یا سیستم و سازمانی به‌عنوان کلیدی‌ترین عامل در پیاده‌سازی و عملیاتی شدن آن می‌باشد. به‌منظور پیاده‌سازی هر نوع نظام یا سیستم جدید در یک سازمان بایستی نیروی انسانی متخصص و آشنا به فرآیندهای سیستم جدید که از آموزش و تخصص‌های لازم جهت انجام فرآیندهای پیش‌بینی‌شده تأمین گردد در غیر این صورت نظام یا سیستم قابلیت عملیاتی نخواهد داشت. (عزیزی، ۱۳۹۶: ۵۲)

زیرساخت‌ها: از دیگر الزامات پیاده‌سازی نظام یا سیستم‌ها در یک سازمان فراهم بودن بسترها و زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و فیزیکی آن است. چنانچه قرار باشد سیستمی دچار تغییر و دگرگونی گردد و سیستمی جدید در سازمان پیاده‌سازی گردد با توجه به تفاوت‌هایی که در سیستم‌ها از نظر مأموریت، اهداف و شرایط وجود دارد بایستی زیرساخت‌های سخت‌افزاری، فنی،

نرم افزاری و ... آن متناسب با شرایط و ویژگی های سیستم یا نظام جدید فراهم گردد. (صدقی، ۱۳۹۵:

۵)

فناوری: سیستم های مدرن و به روز در سایه به کارگیری فناوری های به روز و پیشرفته می توانند به حیات خود ادامه داده و قابلیت رقابت با سیستم های رقیب داشته باشند. بر این اساس، از دیگر الزامات برای پیاده سازی نظام و سیستم های جدید در کنار سایر الزامات، پیاده سازی فناوری های مورد نیاز به روز و مدرن است در غیر این صورت فرآیندهای درون سیستم نمی توانند به موقع و به صورت دقیق و مناسب اجرا گردند. (قاضی زاده، ۱۳۹۰: ۸)

الزامات اساسی برای اجرا و پیاده سازی پروژه ها و سیستم ها در سازمان ها

الزامات اساسی که نادیده گرفتن آنها باعث می شود پروژه ها یا سیستم ها در سازمان ها عملیاتی نگردیده و یا با شکست مواجه شوند یکی از این چهار الزام یا ترکیبی از آنها می باشد:

۱- الزامات دانشی

۲- الزامات منابع

۳- الزامات قوانین و مقررات

۴- الزامات ساختاری

با این توضیح که الزامات منابع عبارت می شود از منابع مالی، انسانی و تجهیزاتی و الزامات آموزشی نیز در الزامات دانشی دیده شده است. یافته های حاصل از تحقیقات صورت گرفته ثابت می کند که هر پروژه یا طرحی که قرار است اجرایی شود باید حتماً چهار الزام بالا را داشته باشد وگرنه آن طرح یا پروژه به سرانجام نخواهد رسید؛ بنابراین متصدیان امر باید قبل از اینکه برای اجرایی شدن یک طرح یا پروژه اقدام نمایند اول باید بررسی نمایند که چهار الزام منابع، قوانین و مقررات، دانشی و ساختاری برای اجرایی شدن وجود دارد یا خیر، سپس اقدام به عملیاتی نمودن پروژه نمایند. (بیک و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۴)

دکتر احمد ورزشکار الزامات مورد نیاز جهت پیاده سازی نظام ها، پروژه ها و راهبردها را در ۹ دسته طبقه بندی نموده که عبارت اند از:

الزامات حقوقی: مجموعه ای از حمایت ها، ضوابط، مقررات و اقدامات؛ اعم از تصویب در مراجع ذی صلاح و سایر نیازمندی های حمایتی که امکان تحقق نظام ها و پروژه ها و راهبردها را فراهم و دامنه تحقق آن را تعیین می کند.

الزامات ساختاری: مجموعه‌ای از اقدامات، ضوابط، تغییرات و نیازمندی‌های تشکیلاتی در زمینه بسترسازی اجرا که عملیاتی شدن نظام‌ها، پروژه‌ها و راهبردها را در گستره موردنظر امکان‌پذیر می‌سازد.

الزامات روشی: مجموعه اقداماتی که جهت تهیه فرآیندها، دستورالعمل‌ها، آیین‌نامه‌ها و روش‌های موردنیاز برای عملیاتی سازی نظام‌ها، پروژه‌ها و راهبردها را فراهم می‌سازد.

الزامات مالی: مجموعه‌ای از تکالیف و اقدامات برای تأمین منابع مالی و تعیین هزینه برای پیاده‌سازی نظام‌ها، پروژه‌ها و راهبردها باید در نظر گرفته شود.

الزامات منابع انسانی: مجموعه‌ای از تکالیف و اقدامات موردنیاز جهت تأمین منابع انسانی با ویژگی‌های موردنیاز برای تحقق نظام‌های جدید، پروژه‌ها و راهبردها.

الزامات فرهنگ‌سازی: مجموعه اقداماتی که در راستای ایجاد ذهنیت، باور، درک و فهم مشترک و برانگیزاننده منابع انسانی و همچنین کارهای نمادین، نهادی و نهادینه برای تحقق نظام‌های جدید، پروژه‌ها و راهبردها نیاز می‌باشد.

الزامات نظارتی و ارزیابی: مجموعه اقدامات و تصمیماتی که از مرحله طراحی نظام‌ها، پروژه‌ها و راهبردها تا پیاده‌سازی و عملیاتی کردن آن‌ها و تحقق اهداف و مأموریت‌های تعیین شده جهت تعیین انحرافات مثبت و منفی باید صورت گیرد را شامل می‌شود. (ورزشکار، ۱۳۹۰: ۴۹)

دکتر نازیلا عاکفیان و دکتر محمدمهدی رشیدی برای پیاده‌سازی «نظام مطلوب مدیریت استعداد در سازمان-ها، زیرسیستم‌ها» الزاماتی را برشماری کرده‌اند. بر اساس یافته‌های حاصل از پژوهش‌های صورت گرفته، برای پیاده‌سازی نظام مدیریت استعداد در سازمان الزامات هفت‌گانه‌ای به شرح زیر ضروری است و در صورت عدم پیش‌بینی این الزامات عملاً امکان پیاده‌سازی نظام ذکرشده در سازمان امکان‌پذیر نبوده و به نتایج و اهداف موردنظر از در طراحی و ارائه نظام مطلوب مدیریت استعداد در سازمان دست نخواهیم یافت که این الزامات عبارت‌اند از:

- ۱) تلاش برای توجیه مدیران در همه سطوح و آمادگی و انعطاف در سازمان،
- ۲) حمایت قانونی و سازمانی از نظام جدید،
- ۳) تأمین بودجه و اعتبارات لازم برای اجرا و عملیاتی شدن نظام،
- ۴) تأمین نیروی انسانی لازم و ایجاد مدیریت نیروی انسانی در سازمان،
- ۵) تأمین نیازمندی‌های آموزشی، تخصصی و پرورشی برای بهبود و ارتقاء کیفی نیروی انسانی،
- ۶) پیش‌بینی زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری را برای پیاده‌سازی نظام.

۷) بررسی مستمر تجارب سایر سازمان‌های موفق داخلی و خارجی و استفاده از تجارب آن‌ها در این حوزه. (عاکفیان و همکار، ۱۳۹۶: ۲۷۸)

الزامات کلیدی پیاده‌سازی پروژه‌ها، نظام‌ها، طرح‌های کلان در سازمان‌ها عبارت‌اند از: فرهنگ‌سازی و گفتمان‌سازی: ترویج و گفتمان‌سازی و به دنبال آن فرهنگ‌سازی در سازمان فرآیند پیاده‌سازی نظام‌ها و طرح‌های کلان و جدید را تسهیل می‌کند زیرا بدون دیدگاه و فهم مشترک نسبت به نظام و طرح جدید، ناهماهنگی‌ها و برداشت‌های مختلفی صورت گیرد که گاهی باعث مقاومت منفی و تعارض و تقابل بازیگران اصلی در فرآیند پیاده‌سازی می‌گردد.

تخصیص بودجه و اعتبارات و تأمین منابع: پیاده‌سازی هر طرح کلان، پروژه، نظام و سیستمی در سازمان به تأمین منابع مالی و تخصیص بودجه‌های لازم نیاز دارد.

تربیت و تقویت مهارت نیروهای اجرایی: پیاده‌سازی عمده نظام‌ها و طرح‌های کلان به دلیل انسان‌محور بودن، برای موفقیت و دستیابی به اهداف خود به تربیت و آموزش نیروی انسانی خبره، متخصص و دارای تفکر راهبردی نیاز دارد و هرگونه موفقیتی در این حوزه در گرو وجود نیروی انسانی شایسته دارای تفکر راهبردی است.

تغییر و بازنگری در ساختارها و مأموریت سازمان: پیاده‌سازی موفق نظام‌ها و طرح‌های کلان و مهم به تغییرات اساسی و بازنگری در زیرساخت‌ها و ساختارهای موجود و حتی مأموریت سازمان دارد.

اصلاح و تصویب قوانین و مقررات: پیاده‌سازی نظام‌های جدید و طرح‌های کلان نو نیازمند پیش‌بینی الزامات قانونی و اصلاح قوانین و مقررات همسو با شرایط نظام جدید، اصلاح آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های موجود است (رستمی، ۱۳۹۷: ۱۳).

جمع‌بندی الزامات و عوامل مؤثر پیاده‌سازی نظام برگرفته از اسناد و مدارک کتابخانه‌ای: فرهنگ‌سازمانی، اعتبارات و منابع مالی، زیرساخت‌های سخت‌افزاری، زیرساخت‌های فنی و نرم‌افزاری، نیروی انسانی، آموزش‌های فنی و تخصصی نیروی انسانی، فناوری، استفاده از تجارب موفق سایر سازمان‌ها، الزامات قانونی و اصلاح قوانین و مقررات، اصلاح و بازنگری در مأموریت، انعطاف و ایجاد آمادگی‌های سازمانی، الزامات ساختاری و اصلاح ساختارهای موجود، الزامات روشی، الزامات نظارتی و ارزیابی.

ب) عوامل مؤثر در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا از منظر خبرگان و صاحب‌نظران

پس از بررسی اسناد و مدارک و منابع کتابخانه‌ای، به‌منظور بررسی میدانی عوامل مؤثر در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا با تعدادی از صاحب‌نظران و خبرگان در حوزه اطلاعات مصاحبه و نقطه نظرات آن‌ها پیرامون الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا به شرح ذیل احصاء شد:

مهم‌ترین عوامل مؤثر در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا عبارت‌اند از: فرهنگ اطلاعاتی، دکنترین اطلاعاتی، زیرساخت‌های لازم ساختاری، تجهیزاتی، فنی، انسانی، نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و آموزشی. (دارابی، مصاحبه مورخه ۹۸/۱۲/۲۵)

از مهم‌ترین الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا می‌توان به آموزش‌های تخصصی اطلاعاتی پیشرفته و به‌روز و ارائه آموزش‌های اطلاعاتی به‌روز، تغییر در روش‌ها و طرح‌ها و دستورالعمل‌ها، بهره‌مندی و به‌کارگیری افسران اطلاعاتی و تحلیل‌گران ماهر اطلاعاتی، اصلاح و تجدیدنظر در ساختار و سازمان، اصلاح فرهنگ سازمانی اطلاعاتی اشاره نمود. (شجاعی، مصاحبه مورخه ۹۸/۱۲/۲۶)

مهم‌ترین الزامات و عوامل مؤثر در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا عبارت‌اند از: زیرساخت‌ها: زیرساخت‌های اسنادی برای ایجاد تحول در ساختار و فرآیندهای اطلاعاتی آجا میسر است. زیرساخت‌های فناورانه و هوشمند سازی از الزامات دیگری است که این مهم نیازمند تدبیر می‌باشد. زیرساخت‌های آموزشی اکنون فراهم است اما مطلوب شرایط آینده نیست و نیازمند تحول و اعمال تغییرات می‌باشد. در حوزه زیرساخت سرمایه انسانی، برای تطبیق شرایط فعلی و عبور از وضعیت گذر کنونی، نیازمند به سرمایه‌های غنی هستیم که این مهم برای شرایط در نظر گرفته شده کفایت نمی‌کند. (شریعت، مصاحبه مورخه ۱۳۹۸/۱۲/۲۰)

الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا عبارت‌اند از: زیرساخت‌ها: سامانه ارتباطی هماهنگ، نرم‌افزار مشترک اطلاعاتی؛ ساختار و سازمان: در حال حاضر، نیاز به بازنگری جدی در ساختارهای جمع‌آوری هم در بعد فنی و هم در بعد پنهان می‌باشد و آموزش. (جلالی‌نسب، مصاحبه مورخه ۹۸/۱۲/۲۲)

الزامات ضروری و اساسی برای پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا شامل: منابع انسانی مجرب و خبره؛ آموزش و توسعه آموزش متناسب با شرایط و نیازهای روز جامعه اطلاعاتی؛ تأمین و به‌کارگیری تجهیزات به‌روز و نوین جمع‌آوری، تحلیل، ارتباط و انتشار اطلاعات؛ بودجه و منابع مالی کافی؛ پیش‌بینی سازوکار مناسب و متناسب جمع‌آوری اطلاعات می‌باشند. (شاه‌محمدی، مصاحبه مورخه ۹۹/۱/۱۸)

از مهم‌ترین الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا می‌توان به منابع انسانی؛ ایجاد نظام آموزشی صحیح؛ بهره‌گیری از تجهیزات جمع‌آوری اطلاعات مدرن و به‌روز؛ به‌کارگیری منابع مالی و اعتباری کافی؛ به‌کارگیری فناوری‌های نوین و روز دنیا در جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات و نیز ارتباطات و انتشار اطلاعات؛ بهره‌گیری از تجارب سایر کشورها اشاره نمود. (حریری، مصاحبه مورخه ۹۸/۱۲/۲۴)

نظام اطلاعات راهبردی بایستی بر مبنای مطلوبیت‌ها پیش‌بینی گردد. اگر وضع مطلوب اشراف کامل اطلاعاتی به‌صورت منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای باشد باید سازوکار و مقدمات آن فراهم گردد. لذا الزامات پیاده‌سازی نظام

اطلاعات راهبردی آجا عبارت‌اند از: افزایش و ارتقاء زیرساخت‌ها؛ تأمین اعتبارات لازم و مکفی ریالی و ارزی؛ استفاده از فناوری‌های مدرن و به‌روز حوزه‌های جمع‌آوری، پردازش و تحلیل اطلاعات و ...؛ به‌روزرسانی تجهیزات و ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات؛ به‌روزرسانی و ایجاد تحول اساسی در آموزش‌های تخصصی اطلاعاتی؛ پیش‌بینی ساختار و سازمان متناسب با شرایط تحولات و تهدیدات حال و آینده؛ ایجاد تحول در روش‌ها، دستورالعمل‌ها، بخش‌نامه‌های ابلاغی حاکم بر نظام اطلاعاتی آجا. (دلفانی، مصاحبه مورخه ۹۹/۱/۲۵)

پیاده‌سازی هر نظام یا سیستمی مستلزم فراهم نمودن بستر و الزامات آن می‌باشد که برخی از آن‌ها سخت‌افزاری و زیرساختی است و برخی دیگر نرم‌افزاری و روشی است که در همین راستا به‌منظور پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا جذب نیروی انسانی کیفی، مستعد و علاقه‌مند به امور اطلاعاتی؛ سامانه آموزشی کارآمد به‌منظور آموزش کارکنان جهت به‌کارگیری روش‌ها و ابزارهای اطلاعاتی؛ تولید و یا تأمین سامانه‌های مختلف جمع‌آوری، سامانه ارتباطی مناسب، سریع و مطمئن جهت تبادل و انتقال اطلاعات؛ ایجاد و افزایش زیرساخت‌های لازم به‌ویژه در حوزه‌های برون‌مرزی مانند دفاتر وابستگی نظامی، پایگاه‌های پوششی برون‌مرزی؛ تأمین اعتبارات لازم و مکفی؛ بهره‌گیری از نرم‌افزارها و روش‌های مدرن و به‌روز تحلیل اطلاعات؛ بازنگری و به‌روزرسانی دستورالعمل‌ها و روش جاری‌های اطلاعاتی متناسب با شرایط تحولات روز؛ بهره‌گیری از فناوری‌های مختلف به‌روز اطلاعاتی؛ آینده‌پژوهی و آینده‌نگری به‌منظور پیش‌بینی و پیاده‌سازی ساختار سازمانی متناسب با نیروی انسانی موردنیاز هر بخش با مدنظر قرار دادن فناوری‌های روز و دستیابی و در اختیار گرفتن فناوری‌ها الزامی است. (شاه‌رضایی، مصاحبه مورخه ۹۹/۱/۲۵)

برای پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی کارآمد و کارا در سطح آجا الزامات زیر ضروری است: اختصاص اعتبارات و بودجه موردنیاز و مکفی برای اصلاح زیرساخت‌ها، ساختار و سازمان، آموزش و ...؛ بازبینی ساختار و سازمان و طراحی و تغییر ساختار و سازمان متناسب با شرایط و تحولات روز و آینده؛ بازبینی در شیوه‌های جمع‌آوری، تحلیل اطلاعات، آموزش و ...؛ استفاده از تجهیزات و ابزارها و فناوری‌های نوین و به‌روز در کلیه فعالیت‌های جمع‌آوری، تحلیل اطلاعات و ...؛ به‌روز نمودن چرخه و مدار اطلاعاتی از نظر آموزش‌های تخصصی اطلاعاتی و نوین و استفاده از تجهیزات و ابزارهای به‌روز و مدرن؛ استفاده از تجربیات گذشتگان، شیوه‌ها، روش‌ها. (قدیمی، مصاحبه مورخه ۹۹/۱/۱۸)

جمع‌بندی عوامل مؤثر و الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی از منظر صاحب‌نظران و خبرگان:

نیروی انسانی کمی و کیفی، ساختار متناسب، سازمان‌دهی متناسب، منابع مالی و اعتبارات، بهره‌گیری از فناوری-های به‌روز، تجهیزات و ابزارهای فنی جمع‌آوری، آموزش، استفاده از تجارب اطلاعاتی، اهداف و مأموریت، دکترین اطلاعاتی مناسب، بهره‌گیری از روش‌های به‌روز جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات، هوشمند سازی فرآیندهای اطلاعاتی، روش‌ها، طرح‌ها و دستورالعمل‌ها، فرهنگ‌سازمانی، زیرساخت‌های تجهیزاتی و فنی، زیرساخت‌های ارتباطی، زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری، زیرساخت‌های فیزیکی.

چارچوب مفهومی

از آنجایی که محققین به دنبال احصاء الزامات و عوامل مؤثر در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا بوده، لذا از بررسی ادبیات و مبانی نظری پیرامون مباحث مرتبط با پیاده‌سازی نظام، عواملی از جمله: الزامات دانشی، الزامات قانونی، الزامات ساختاری، الزامات منابع و الزامات زیرساختی همچنین الزاماتی از قبیل فرهنگ‌سازمانی، قوانین و مقررات، نیروی انسانی متخصص، آموزش‌های سازمانی، فناوری و زیرساخت‌های لازم احصاء گردید. از نتیجه مصاحبه با صاحب‌نظران و خبرگان، عواملی شامل: نیروی انسانی کمی و کیفی، منابع مالی و اعتبارات، بهره‌گیری از فناوری‌های به‌روز، منابع تجهیزاتی و ابزارهای فنی جمع‌آوری، ساختار متناسب، سازماندهی متناسب، فرهنگ‌سازمانی، اهداف و مأموریت، دکترین اطلاعاتی مناسب، روش‌ها، طرح‌ها و دستورالعمل‌ها، زیرساخت‌های تجهیزاتی و فنی، زیرساخت‌های ارتباطی، زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری، زیرساخت‌های فیزیکی (تعداد پایگاه‌ها و سایت‌های جمع‌آوری اطلاعات و ...)، آموزش، استفاده از تجارب اطلاعاتی، بهره‌گیری از روش‌های به‌روز جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات، هوشمند سازی فرآیندهای اطلاعاتی به‌عنوان الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا احصاء که الزامات بر اساس ارتباط دسته‌بندی و موارد تکراری حذف گردید و در نهایت، چارچوب مفهومی تحقیق به شکل ۱ تدوین گردید.

الزامات دانشی:

- ۱) آموزش
- ۲) تجارب اطلاعاتی
- ۳) روش‌های به‌روز جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات
- ۴) هوشمند سازی فرآیندهای اطلاعاتی

نظام اطلاعات راهبردی

الزامات فائده‌زا:

شکل ۱: چارچوب مفهومی تحقیق

روش‌شناسی

این تحقیق از نوع تحقیق کاربردی- توسعه‌ای می‌باشد و محقق با استفاده از روش توصیفی- تحلیلی با رویکرد آمیخته به اجرای تحقیق حاضر پرداخته است.

الف) جامعه مورد مطالعه برای داده‌های کیفی:

- جامعه اسنادی: اسناد و مدارک و سوابق موجود در مراکز مطالعاتی، کتابخانه‌های مراکز فرهنگی و آموزشی ن.م، اسناد و سوابق موجود در معاونت‌های اطلاعات آجا و نیروهای تابعه آن.
- جامعه مصاحبه‌شوندگان (خبرگان اطلاعاتی): معاونین اطلاعات و امنیت ستاد کل ن.م و قرارگاه مرکزی حضرت خاتم‌الانبیاء (ص) و جانشینان آن‌ها، معاونین اطلاعات آجا و نیروهای تابعه، رؤسای ادارات تابعه معاونت اطلاعات آجا، اساتید و اعضای هیئت‌علمی دانشگاه عالی دفاع ملی و دانشگاه‌های فرماندهی و ستاد در سطح ن.م با مدرک دکتری که در حوزه موردبحث صاحب‌نظر بوده و دارای سوابق پژوهشی مرتبط با حوزه اطلاعات باشند در نظر گرفته شد.

حجم جامعه نمونه برای داده‌های کیفی:

حجم جامعه نمونه برای داده‌های کیفی به صورت هدفمند، همگون و حدود ۱۵ نفر می‌باشد.

ب) جامعه مورد مطالعه برای داده‌های کمی:

- کلیه جایگاه‌های سرلشکری و بالاتر شاغل در هیئت‌رئیس ارتش و نیروهای تابعه ارتش، جایگاه‌های سرتیپی به بالا در معاونت‌های اطلاعات آجا و نیروها، رؤسا و جانشینان مراکز مطالعات راهبردی ارتش و نیروهای تابعه دارای مشاغل راهبردی و اساتید و هیئت‌علمی دانشگاه‌های دفاع ملی و دافوس آجا که دارای سوابق پژوهشی مرتبط با موضوع هستند.

- حجم نمونه کمی تحقیق: با توجه به تخصصی بودن موضوع و در نظر گرفتن ویژگی‌های فوق، جامعه آماری این تحقیق برای داده‌های کمی حدود ۶۰ نفر تعیین گردید لذا به دلیل محدود بودن حجم نمونه و انطباق آن بر جامعه آماری به صورت تمام شمار در نظر گرفته شد که به شرح جدول ذیل می‌باشد.

جدول ۱: تعداد خبرگان و صاحب‌نظران جامعه آماری تحقیق

ردیف	عناوین	تعداد
۱	فرماندهان، جانشینان ارتش و نیروهای تابعه آجا	۱۵
۲	معاونین اطلاعات و امنیت ستاد کل و قرارگاه مرکزی و جانشینان آن‌ها و رؤسای اداره اطلاعات و مدیران اطلاعاتی مرتبط با حوزه اطلاعات راهبردی	۱۰
۳	معاونین اطلاعات آجا نیروهای تابعه آجا و جانشینان آن‌ها، رؤسای ادارات تابعه معاونت اطلاعات آجا	۲۰
۴	مدیران اطلاعاتی معاونت‌های اطلاعات آجا و نیروهای تابعه آجا با جایگاه سرتیپی (دارای مشاغل راهبردی)	۱۰
۵	اساتید و اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های دفاع ملی، دافوس آجا که دارای سوابق پژوهشی مرتبط با موضوع باشند	۵
	جمع کل خبرگان و صاحب‌نظران	۶۰

روش گردآوری داده‌ها در این تحقیق کتابخانه‌ای با ابزار فیش‌برداری و روش میدانی با ابزار مصاحبه و پرسشنامه بوده است. قلمرو زمانی تحقیق از نظر جمع‌آوری داده‌ها تا سال ۱۳۹۹ و از نظر زمان انجام تحقیق سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۳۹۹ بوده و از نظر کاربردی تا پایدار بودن نتایج تحقیق است. قلمرو مکانی تحقیق از نظر مکان جمع‌آوری داده‌ها مراکز علمی و دانشگاهی معتبر نظامی، معاونت‌های اطلاعات آجا و نیروهای تابعه آجا و از نظر کاربردی جغرافیای گستره ارتش جمهوری اسلامی ایران بوده و قلمرو موضوعی این تحقیق در حوزه علوم دفاعی می‌باشد.

در ابتدا با بررسی ادبیات تحقیق، اسناد و مدارک و مصاحبه‌ها، الزامات و عوامل مؤثر در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا احصاء گردید و الزامات و عواملی که امکان جمع و قرار گرفتن در یک دسته بر اساس ماهیت داشتند با یکدیگر جمع و در نهایت ۱۸ الزام مهم و اثرگذار در ۵ محور (حوزه) اصلی الزامات دانشی، الزامات منابع، الزامات قوانین و مقررات، الزامات ساختاری و الزامات زیرساختی به‌عنوان الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا تعیین گردید. سپس در پرسشنامه تنظیمی به‌صورت سؤالات بسته از خبرگان برای تک‌تک عوامل این‌گونه سؤال شد که: به نظر جنابعالی، آیا این عامل یا مؤلفه در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا است؟ در ستون بعدی در قالب طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای بیان شد که در صورت تأیید، میزان تأثیر این عامل در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا چقدر است؟ در پایان نیز با یک سؤال باز از خبرگان خواسته شد چنانچه غیر از عوامل ذکر شده عامل دیگری مدنظر می‌باشد که در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا مؤثر است بیان گردد.

روایی و پایایی ابزارهای گردآوری داده‌ها:

الف- روایی:

برای تعیین روایی محتوایی و از ضریب لاوشه که یک آزمون از قضاوت متخصصان در این‌باره که سؤال‌های آزمون تا چه میزان معرف محتوا و هدف‌های پژوهش یا حوزه محتوایی هستند، استفاده شده است. (خلیلی شورینی، ۱۳۹۱: ۲۱۷)

$$C.V.R = \frac{NE - \frac{N}{2}}{\frac{N}{2}}$$

با توجه به اینکه تعداد خبرگان و نظردهندگان برای این ارزیابی ۱۲ نفر بودند برای روایی بالا، مقدار قابل قبول ضریب بالاتر از ۰/۵۹ مدنظر قرار گرفت این بدان معنی است که برای تأیید هر عامل، حداقل ۹ نفر از ۱۲ نفر صاحب‌نظر باید اثر آن عامل را در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا تأیید نمایند؛ که این امر علاوه بر ضریب اطمینان بسیار بالا، دارای منطق علمی نیز می‌باشد؛ بنابراین برابر محاسبات انجام‌شده، کلیه عوامل مؤثر و ضروری شناخته شد. پس از تأیید الزامات، پرسشنامه بین جامعه آماری ۶۰ نفر (با مدنظر قرار دادن ویژگی‌های جامعه آماری) توزیع گردید.

ب- پایایی:

برای پایایی پرسشنامه نیز از آلفای کرونباخ استفاده شده است. ضریب آلفای کرونباخ یک نوع ضریب پایایی است که نشان می‌دهد چگونه اجزای یک مجموعه به نحو مناسب به یکدیگر همبسته شده‌اند. هرچه آلفای کرونباخ به یک نزدیک باشد پایایی بیشتر است. (خلیلی شورینی، ۱۳۹۱: ۲۲۱)

جدول ۲: مقدار ضریب پایایی محاسبه شده

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.896	18

با توجه به اینکه مقدار ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده برای کلیه عوامل بیشتر از ۰/۷۵ است لذا گویه‌های پرسشنامه مورد استفاده از قابلیت اطمینان لازم برای ادامه تحقیق برخوردار بوده است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات ابتدا با فیش برداری از مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه‌ها با صاحب نظران و خبرگان اطلاعاتی عوامل مؤثر در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا احصاء گردید. مجدداً از هم‌پوشانی اسناد و مدارک، مصاحبه‌ها و ادبیات تحقیق، الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا احصاء گردید و در قالب پرسشنامه بین جامعه آماری توزیع و پس از جمع‌آوری و جمع‌بندی نظرات آنان، از طریق سطح معناداری با ضریب اطمینان ۹۵ درصد و خطای ۵ درصد مورد تأیید قرار گرفت.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

سؤال اصلی تحقیق: الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا کدام‌اند؟ به منظور تعیین الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا ابتدا با انجام مطالعات کتابخانه‌ای از جمله کتاب‌ها و مقالات مرتبط، الزامات و عوامل لازم برای پیاده‌سازی نظام‌ها و یا سیستم‌ها در سازمان‌ها مورد بررسی قرار گرفت و مشخص گردید به‌طور کلی برای پیاده‌سازی نظام یا سیستم در هر سازمان الزاماتی در ۵ محور کلی شامل: الزامات دانشی، الزامات منابع، الزامات قوانین و مقررات، الزامات ساختاری و الزامات زیرساختی ضروری است در غیر این صورت نظام و یا سیستم جدید قابلیت اجرایی شدن و پیاده‌سازی ندارد. از مطالعه سایر منابع کتابخانه‌ای، الزامات: قوانین و مقررات، روشی، الزامات علمی، منابع مالی، نیروی انسانی کمی و کیفی، فناوری، فرهنگ سازمانی، زیرساخت‌های لازم برای پیاده‌سازی نظام‌ها و سیستم‌ها در سازمان‌ها به دست آمد. با توجه به شرایط و ویژگی‌های خاص سازمان‌های نظامی و نیز تخصصی بودن موضوع، مهم‌ترین و ضروری‌ترین الزامات برای پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی در آجا با بهره‌گیری از تجارب تعدادی از صاحب نظران و خبرگان اطلاعاتی احصاء گردید که پس از تجمیع نقطه نظرات با الزامات کسب شده حاصل از مطالعات کتابخانه‌ای و حذف موارد تکراری، نهایتاً الزامات اصلی و اساسی برای پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی در آجا به شرح جدول ذیل به دست آمد.

جدول ۳: الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا

محورها	الزامات
دانشی	آموزش
	تجارب اطلاعاتی
	دانش جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات
	هوشمندی فرآیندهای اطلاعاتی
منابع	نیروی انسانی کمی و کیفی
	منابع مالی و اعتبارات
	فناوری‌های به‌روز
	تجهیزات و ابزارهای فنی به‌روز جمع‌آوری
قانون و مقررات	اهداف و مأموریت
	دکترین اطلاعاتی مناسب
	روش‌ها، طرح‌ها و دستورالعمل‌ها
ساختاری	ساختار متناسب
	سازماندهی متناسب
	فرهنگ سازمانی
زیرساختی	زیرساخت‌های تجهیزاتی و فنی
	زیرساخت‌های ارتباطی
	زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری
	زیرساخت‌های فیزیکی (تعداد پایگاه‌ها و سایت‌های جمع‌آوری اطلاعات به-ویژه برون‌مرزی و ...)

به‌منظور تعیین میزان تأثیر الزامات احصاء شده پس از تأیید اثرگذاری آن‌ها در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی توسط خبرگان و صاحب‌نظران، کلیه الزامات احصاء شده در قالب پرسش‌نامه بین جامعه نمونه توزیع و از آن‌ها خواسته شد میزان تأثیر را در قالب طیف لیکرت (خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم) تعیین نمایند. سپس نتیجه پاسخ‌ها جمع‌بندی و از طریق سطح معناداری با خطای ۵٪ و در سطح اطمینان ۹۵٪ موردبررسی قرار گرفت که نتیجه به شرح جدول زیر می‌باشد. ضریب معناداری یا همان مقادیر t -values باید از ۱/۹۶ بیشتر باشد تا بتوان در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار بودن آن را تأیید نمود. همچنین ضرایب ۲/۵۸ و ۳/۲۷ به بالا نشان‌دهنده سطوح اطمینان به ترتیب ۹۹ درصد و ۹۹/۹ درصد

است. مقادیر به‌دست‌آمده حاکی از آن است که کلیه الزامات احصاء شده در سطح اطمینان ۹۹/۹ درصد، معنادار و در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا مؤثر و ضروری می‌باشند.

جدول ۴: سطح معناداری الزامات پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا

محورها	الزامات	ضریب t- values	سطح معناداری
دانشی	آموزش	۶۶۷۰	۹۹/۹ درصد
	تجارب اطلاعاتی	۲/۷۲۷	۹۹/۹ درصد
	دانش جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات	۵/۱۱۷	۹۹/۹ درصد
	هوشمندی فرآیندهای اطلاعاتی	۴/۵۶۵	۹۹/۹ درصد
منابع	نیروی انسانی کمی و کیفی	۷/۴۷۹	۹۹/۹ درصد
	منابع مالی و اعتبارات	۹/۷۶۸	۹۹/۹ درصد
	فناوری‌های به‌روز	۴/۴۳۱	۹۹/۹ درصد
	تجهیزات و ابزارهای فنی به‌روز جمع‌آوری	۵/۸۴۴	۹۹/۹ درصد
قانون و مقررات	اهداف و مأموریت	۳/۱۶۱	۹۹/۹ درصد
	دکترین اطلاعاتی مناسب	۳/۱۲۱	۹۹/۹ درصد
	روش‌ها، طرح‌ها و دستورالعمل‌ها	۳/۱۵۷	۹۹/۹ درصد
ساختاری	ساختار متناسب	۴/۰۹۲	۹۹/۹ درصد
	سازماندهی متناسب	۵/۱۱۳	۹۹/۹ درصد
	فرهنگ‌سازمانی	۲/۴۵۵	۹۹/۹ درصد
زیرساختی	زیرساخت‌های تجهیزاتی و فنی	۵/۲۹۳	۹۹/۹ درصد
	زیرساخت‌های ارتباطی	۲/۹۹۸	۹۹/۹ درصد
	زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری	۵/۱۰۹	۹۹/۹ درصد
	زیرساخت‌های فیزیکی (تعداد پایگاه‌ها و سایت‌های جمع‌آوری اطلاعات به‌ویژه بیرون‌مرزی و ...)	۵/۱۲۴	۹۹/۹ درصد

جدول بالا بیانگر این است الزامات فوق بر پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا با اطمینان بالاتر از ۹۹ درصد و خطای کمتر از یک درصد معنادار و نقش‌آفرین و اثرگذار می‌باشد. البته درصد تأثیرگذاری آن‌ها در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا با یکدیگر متفاوت می‌باشند. بعضی مؤثرتر و برخی نیز کم‌اثرتر هستند. از نظر پاسخ‌دهندگان، از بین الزامات فوق، در الزامات دانشی، آموزش با ضریب ۶/۶۷۰؛ در الزامات منابع، منابع مالی با ضریب ۹/۷۶۸ و نیروی انسانی کمی و کیفی با ضریب ۷/۴۷۹؛ در الزامات قانون و مقررات، اهداف و مأموریت با ضریب ۳/۱۶۱؛ در الزامات ساختاری، سازماندهی متناسب با ضریب ۵/۱۱۳

و در الزامات زیرساختی، زیرساخت‌های تجهیزاتی و فنی با ضریب ۵/۲۹۳ بیشترین تأثیر را در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا دارند.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

الف- نتیجه‌گیری:

نتیجه پاسخ به سؤال اصلی تحقیق: الزامات نظام اطلاعات راهبردی آجا کدام‌اند؟ با بررسی اسناد و مدارک کتابخانه‌ای شامل کتاب‌ها، رساله‌ها و مقالات، همچنین مصاحبه با خبرگان و صاحب‌نظران اطلاعاتی به‌ویژه حوزه اطلاعات راهبردی و تعدادی از اساتید دعا و دارای سوابق پژوهشی مرتبط با موضوع، ۱۸ الزام در ۵ محور (حوزه) کلی دانشی، منابع، قوانین و مقررات، ساختاری و زیرساختی به‌عنوان مهم‌ترین الزامات مؤثر در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا به شرح ذیل احصاء گردید و جامعه آماری تحقیق کلیه الزامات احصاء شده را تأیید نموده و معتقدند کلیه الزامات در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا با اطمینان ۹۵ درصد و خطای ۵ درصد معنادار، نقش آفرین و اثرگذار می‌باشد. البته درصد تأثیرگذاری الزامات در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا با یکدیگر متفاوت می‌باشند. بعضی مؤثرتر و برخی نیز کم‌اثرتر هستند. از نظر جامعه آماری تحقیق، از بین عوامل هجده‌گانه به شرح زیر، از بین الزامات احصاء شده به شرح ذیل، در الزامات دانشی، آموزش؛ در الزامات منابع، منابع مالی و نیروی انسانی کمی و کیفی؛ در الزامات قانون و مقررات، اهداف و مأموریت؛ در الزامات ساختاری، سازماندهی مناسب و در الزامات زیرساختی، زیرساخت‌های تجهیزاتی و فنی بیشترین تأثیر را در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی آجا دارند.

الف- الزامات دانشی: آموزش، تجارب اطلاعاتی، دانش جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات و هوشمندی فرآیندهای اطلاعاتی

ب- الزامات منابع: نیروی انسانی کمی و کیفی، منابع مالی و اعتبارات، فناوری‌های به‌روز، تجهیزات و ابزارهای فنی به‌روز جمع‌آوری

پ- الزامات قانون و مقررات: اهداف و مأموریت، دکترین اطلاعاتی مناسب، روش‌ها، طرح‌ها و دستورالعمل‌ها

ت- الزامات ساختاری: ساختار متناسب، سازماندهی متناسب، فرهنگ‌سازمانی

ث- الزامات زیرساختی: زیرساخت‌های تجهیزاتی و فنی، زیرساخت‌های ارتباطی، زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری، زیرساخت‌های فیزیکی (تعداد پایگاه‌ها و سایت‌های جمع‌آوری اطلاعات به‌ویژه برون‌مرزی و ...)

ب- پیشنهادها:

با توجه به اهمیت نظام اطلاعات راهبردی آجا در تأمین اطلاعات راهبردی موردنیاز مراکز و رده‌های عالی تصمیم‌گیری در آجا و نیروهای مسلح، ضرورت دارد عوامل مؤثر در پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی موردتوجه ویژه قرار گرفته و نسبت به تأمین، ارتقاء و تقویت آن‌ها اقدام گردد تا نظام اطلاعات راهبردی آجا بتواند به نحو مطلوب و وظیفه و مأموریت خود را انجام دهد لذا در این راستا پیشنهاد می‌گردد:

(۱) با توجه به اهمیت نیروی انسانی به‌ویژه نیروی انسانی متخصص و خیره اطلاعاتی با قدرت تحلیل بالا در پیاده‌سازی و عملیاتی شدن نظام اطلاعات راهبردی اثربخش در آجا، معاونت نیروی انسانی آجا با یک برنامه‌ریزی مناسب و دقیق نسبت به تأمین نیروی انسانی موردنیاز سامانه اطلاعاتی آجا از میان‌برترین‌های رسته اطلاعات در دوره عالی اقدام نماید.

(۲) تجهیزات، ابزارهای فنی و سامانه‌های پیشرفته و به‌روز جمع‌آوری، فناوری‌های اطلاعاتی و همچنین سامانه‌های تحلیل اطلاعاتی به‌روز با قابلیت تحلیل بالا و دقیق از مهم‌ترین عوامل مؤثر در پیاده‌سازی نظام اطلاعاتی راهبردی آجا می‌باشد لذا بایستی سامانه اطلاعاتی آجا به‌منظور پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی اثربخش و ارتقاء عملکرد و کارایی خود، با هماهنگی و همکاری ستاد کل نیروهای مسلح از طریق وزارت دفاع و نیز با بهره‌گیری از ظرفیت‌های صنایع داخلی و شرکت‌های دانش‌بنیان و نیز تأمین اعتبارات لازم، در خصوص تأمین تجهیزات و ابزارهای فنی جمع‌آوری اطلاعات و فناوری‌های پیشرفته و به‌روز جهت سامانه‌های اطلاعاتی آجا اقدام نماید.

(۳) ستاد کل نیروهای مسلح به دلیل اهمیت ویژه نظام اطلاعات راهبردی در تهیه و تأمین اطلاعات راهبردی موردنیاز جهت تصمیم‌گیری‌های کلان دفاعی، نسبت به تأمین به‌موقع و مکفی اعتبارات و منابع مالی موردنیاز سامانه اطلاعاتی آجا اقدام نماید تا با به‌کارگیری و مدیریت صحیح منابع مالی و تهیه و تأمین تجهیزات و فناوری‌های اطلاعاتی به‌روز و ... امکان پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی اثربخش در آجا فراهم گردد.

(۴) اداره طرح، سازمان و آموزش معاونت اطلاعات و معاونت طرح و برنامه آجا با همکاری و هماهنگی معاونت طرح و برنامه ستاد کل نیروهای مسلح در خصوص بازنگری در ساختار و سازمان سامانه اطلاعاتی آجا متناسب با شرایط و تحولات حال و آتی اقدام نماید تا با پیش‌بینی ساختار و سازمان مناسب ضمن چابکی، در کنار به‌کارگیری کارکنان اطلاعاتی متخصص و متبحر و کارآمد، ضمن پیاده‌سازی نظام اطلاعات راهبردی، کارایی و عملکرد این نظام در تهیه و تأمین اطلاعات موردنیاز مراکز تصمیم‌گیری سطوح عالی آجا ارتقاء یابد.

۵) آموزش حلقه اتصال نیروی انسانی با تجهیزات، ابزارها و فناوری است و ابزار لازم جهت به کارگیری آن‌ها می‌باشد. لذا با توجه به نقش و اهمیت آموزش در پیاده‌سازی نظام اطلاعاتی آجا به‌ویژه نظام اطلاعات راهبردی، مرکز آموزش اطلاعات شهید صیاد شیرازی با همکاری معاونت تربیت و آموزش آجا به‌عنوان متولی اصلی آموزش‌های اطلاعاتی آجا با تغییر در نظام آموزشی خود همچنین بهره‌گیری از آموزش‌های اطلاعاتی به‌روز و متناسب با شرایط و نیازهای حال و آتی، استفاده بهینه از اساتید مجرب و خبره اطلاعاتی، برگزاری دوره‌های آموزشی اطلاعاتی حین خدمت و ... نسبت به ارتقاء وضعیت آموزشی کارکنان و متخصصان اطلاعاتی سامانه اطلاعاتی آجا به‌ویژه در حوزه تأمین اطلاعات راهبردی اقدام نماید.

۶) سامانه اطلاعاتی آجا با بهره‌گیری از تجارب اطلاعاتی گذشته و نیز بازنگری در شیوه‌ها، روش‌ها و دستورالعمل‌های اطلاعاتی مؤثر در پیاده‌سازی و عملیاتی نمودن یک نظام اطلاعات راهبردی مؤثر و کارآمد و تدوین دستورالعمل‌های لازم متناسب با توانمندی‌ها و شرایط و تحولات روز و آتی، ضمن بهبود روش‌ها، زمینه چابکی و افزایش تحرک در سطح سامانه‌های اطلاعاتی آجا و نیروهای تابعه و پیاده‌سازی و بهبود و ارتقاء عملکرد نظام اطلاعات راهبردی آجا و درنهایت افزایش کارایی و اثربخشی آن را به‌منظور تأمین اطلاعات راهبردی موردنیاز سطوح عالی و کلان آجا فراهم نماید.

فهرست منابع

الف- منابع فارسی:

- ایجابی، ابراهیم و تقوی فرهی، بهزاد (۱۳۹۴)، "نقش فرهنگ‌سازمانی در پیاده‌سازی اقتصاد مقاومتی"، تهران، فصلنامه علوم و فنون نظامی، انتشارات دافوس آجا، سال یازدهم، شماره ۳۲
- بختیاری، ایرج (۱۳۹۶)، "طراحی نظام فرماندهی و کنترل پدافند غیرعامل کشور و تدوین راهبردهای آن در شرایط جنگ"، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی
- یک، علی اصغر و همکاران (۱۳۹۸)، "تبیین علل و عوامل کندی پیشرفت یا توقف پروژه‌های صنعتی و عمرانی نیروهای مسلح"، تهران، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، دانشگاه عالی دفاع ملی
- ثروتی، محسن و مظلوم، علی (۱۳۸۹)، "راهنمای تدوین دکترین"، تهران، انتشارات سازمان جغرافیایی ن.م
- خلیلی شورینی، سیاوش (۱۳۹۱)، "روش‌های پژوهش آمیخته"، چاپ اول، یادواره کتاب
- رستمی، محمود (۱۳۸۶)، "فرهنگ واژه‌های نظامی"، جلد اول، چاپ دوم، تهران، انتشارات ایران سبز
- رستمی، محمداقبر (۱۳۹۷)، "ارائه چارچوبی برای الزامات کلیدی پیاده‌سازی موفق نقشه جامع علمی کشور"، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی
- ریوندی، رضا (۱۳۹۸)، "ارائه الگوی ارتقاء جایگاه ژئوپلیتیکی کشور در سطح منطقه با تأکید بر نیازهای دفاعی-امنیتی"، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی
- شیخ، علیرضا (۱۳۹۶)، "بازطراحی نظام آموزشی - پژوهشی دانشگاه عالی دفاع ملی با تأکید بر تدوین رشته‌ها و گرایش‌ها"، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی
- صدقی، مهدی (۱۳۹۵)، "شناسایی عوامل مؤثر سازمانی بر پیاده‌سازی سیستم مدیریت امنیت اطلاعات در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی"، تهران، ماهنامه کار و جامعه، شماره ۲۰۰
- عاکفیان، نازیلا و رشیدی، محمدمهدی (۱۳۹۶)، "نظام مطلوب مدیریت استعداد در سازمان‌ها، زیرسیستم‌ها و الزامات پیاده‌سازی"، تهران، مدیریت بهره‌وری، سال دهم، شماره ۴۰
- عزیزی، محمد (۱۳۹۶)، "طراحی الگوی سازمان برای رزم جهت تقویت توان رزمی نیروهای مسلح مبتنی بر جنگ‌های آینده"، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- قاضی‌زاده، علیرضا (۱۳۹۰)، "فناوری و قدرت اطلاعاتی از افزایش شناخت تا ارتقای توان کنترل"، تهران، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره ۵۶
- کلهر، رضا (۱۳۸۴)، "اطلاعات راهبردی و تصمیم‌گیری در حوزه امنیت ملی"، تهران، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره ۸۴
- گروه محیط‌شناسی و تهدیدشناسی (۱۳۹۶)، "ارتقاء آمادگی‌های اطلاعاتی آجا"، تهران، مرکز مطالعات آجا
- مرادیان، محسن (۱۳۸۵)، "راهنمای جمع‌آوری اطلاعات راهبردی"، تهران، انتشارات مرکز آموزش اطلاعات شهید صیاد شیرازی

- نادری، سعید (۱۳۹۹)، "طراحی نظام اطلاعات راهبردی آجا متناسب با جنگ‌های آینده"، تهران، دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی
- واحدی، مرتضی و زارعی، علی اصغر (۱۳۹۴)، "اطلاعات نظامی در عصر جهانی شدن"، ماهنامه نگارش راهبردی، شماره ۷۷ و ۷۸، تهران، دانشگاه امام باقر (علیه السلام)
- ورزشکار، احمد (۱۳۹۰)، "تبیین الزامات پیاده‌سازی پروژه‌ها، نظامات و راهبردها در سازمان‌ها"، تهران، فصلنامه مطالعاتی - تحقیقاتی، دانشگاه صنعتی مالک اشتر
- یوسفی، مجید (۱۳۹۵)، "طراحی الگوی راهبردی سامانه اطلاعات هوایی نه‌اجا در راستای اهداف دفاعی سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ ارتش ج.ا.ایران"، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی

ب- سایت:

<http://farsi.khamenei.ir>

- دفتر حفظ و نشر آثار امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) قابل دسترسی در: